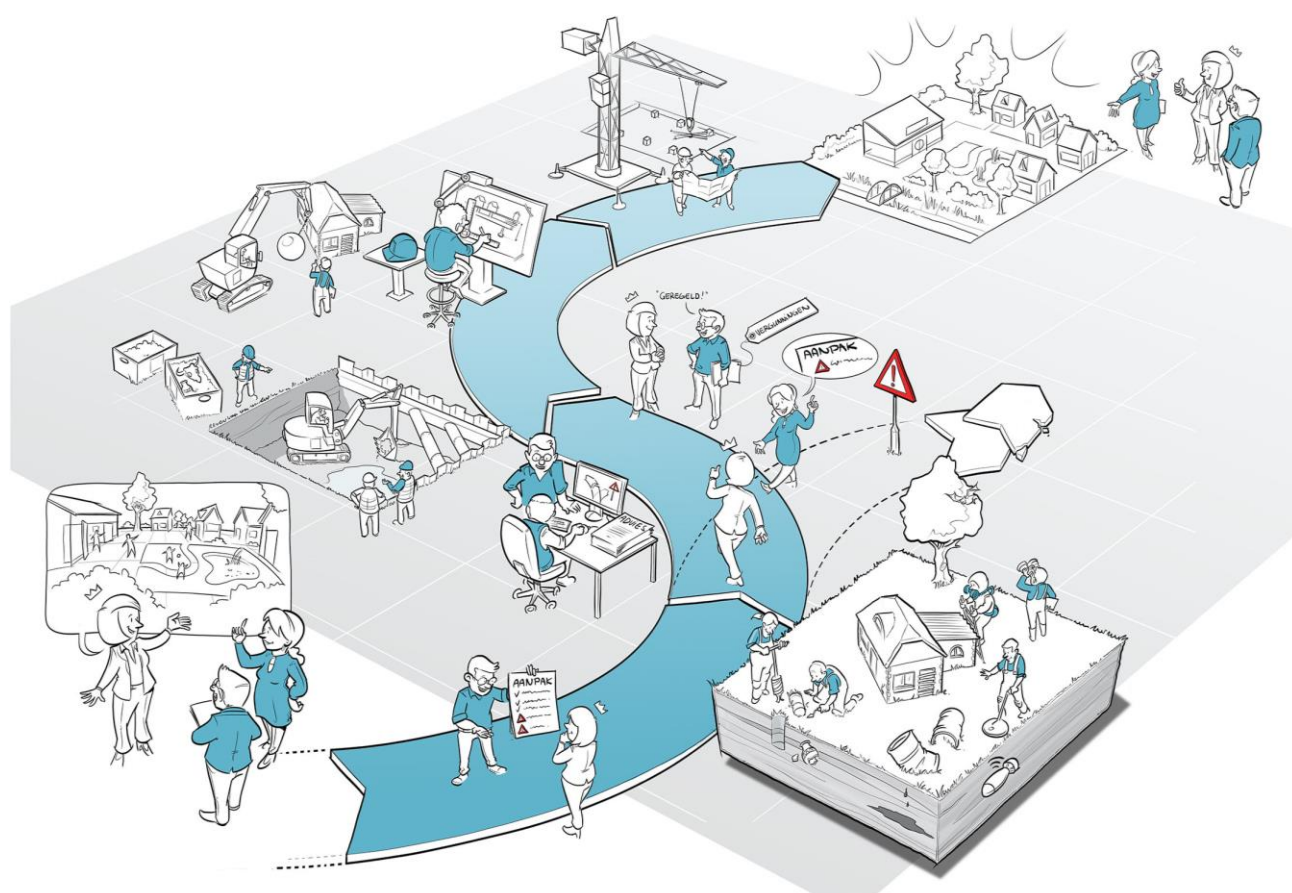

Nader onderzoek Wet natuurbescherming Stompwijkstraat, Wassenaar

Rapport

Nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluwen Wet natuurbescherming

Locatie	:	Stompwijkstraat, Wassenaar
Kenmerk	:	2008N962/REI/rap1
Datum	:	29 oktober 2020
Auteur	:	Dhr. R. Eisenga
Vrijgave	:	Mevr. J. Weijers
Email	:	jweijers@idds.nl
Telefoon	:	06 – 3066 9764

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J. Weijers'.

Opdrachtgever	:	Woningbouwvereniging Willibrordus Dhr. M. Fischer Hofcampweg 87 2241 KE Wassenaar
---------------	---	--

Samenvatting

In opdracht van Woningbouwvereniging Willibrordus is in het voorjaar, zomer en nazomer van 2020 een nader ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Stompwijkstraat en omgeving te Wassenaar. Deze samenvatting beschrijft de belangrijkste resultaten en conclusies van het onderzoek. Voor de volledigheid verwijzen wij u ook naar hoofdstuk 5 Effectbeoordeling en hoofdstuk 6 Conclusie.

Woningbouwvereniging Willibrordus is van plan de bestaande panden te slopen en nieuwbouw te realiseren.

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar zijn zes verschillende soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en de rosse vleermuis. Alleen de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn met één of enkele exemplaren voor langere tijd in het plangebied aanwezig. De watervleermuis foerageert boven het water ten noorden van het plangebied. Van de overige soorten zijn één of enkele opnames van overvliegende exemplaren. In het najaar zijn twee soorten actief binnen het plangebied, er wordt door de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuizen tijdens de vlucht sociale geluiden gemaakt. Dit duidt op een baltsvlucht. Dit duidt op de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Van paarverblijfplaatsen van deze soort mag redelijkerwijs uitgegaan worden dat deze ook gebruikt worden als winterverblijfplaats van één of enkele individuen gedurende milde winters.

In het plangebied zijn geen essentieel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Omdat de aanwezigheid van één of enkele paarverblijven, door baltsende dieren, niet is uit te sluiten, is er een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

Tijdens het onderzoek naar gierzwaluwen zijn louter enkele hoog overvliegende exemplaren gezien. Laag vliegende en 'gierende' dieren zijn niet waargenomen. Gierzwaluwen hebben geen broedlocaties in het plangebied. Er is voor de gierzwaluw geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

1. Inhoudsopgave

2.	Inleiding	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Doel van het onderzoek	5
2.3	Leeswijzer	5
3.	Opzet van het onderzoek	6
3.1	Onderzoeksgebied	6
3.2	Onderzoeksmethodiek vleermuizen	7
3.3	Onderzoeksmethodiek gierzwaluw	10
4.	Resultaten	13
4.1	Resultaten gierzwaluw	14
5.	Effectbeoordeling	15
5.1	Vleermuizen	15
5.2	Gierzwaluw	15
6.	Conclusie	16
7.	Literatuur en bronvermelding	17

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

Woningbouwvereniging Willibrordus is van plan de bestaande bebouwing in het plangebied te slopen en op de vrijgekomen locatie nieuwbouw te realiseren.

Voordat een ruimtelijke ingreep uitgevoerd kan worden, moet bepaald worden of de uitvoering invloed kan hebben op beschermde soorten en/of gebieden. Hiervoor is het noodzakelijk te bepalen of er sprake is van de aanwezigheid van beschermde soorten of gebieden in, of in de nabijheid van het plangebied. In dit kader is een onderzoek opgestart om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Het onderhavige rapport beschrijft de bevindingen en conclusie van dit nader onderzoek.

2.2 Doel van het onderzoek

Het doel is nader te onderzoeken of:

- in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden verblijfplaatsen of nesten van beschermde soorten aanwezig zijn;
- de ingreep een effect heeft op de mogelijk aanwezige beschermde soorten;
- er maatregelen nodig zijn om een negatief effect op beschermde soorten te voorkomen of te verzachten;
- ontheffing van de Wnb benodigd is.

2.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de aanleiding en het doel van het onderzoek besproken en in hoofdstuk 3 wordt het onderzoeksgebied en de gebruikte methodiek behandeld. Vervolgens worden de resultaten in hoofdstuk 4 uiteengezet. In hoofdstuk 5 is de effectbepaling weergegeven waarbij de resultaten van het nader onderzoek worden gespiegeld aan de verbodsbepalingen in de Wnb. Hoofdstuk 6 geeft de conclusie weer. Tot slot wordt een overzicht van de geraadpleegde literatuur gepresenteerd.

3. Opzet van het onderzoek

3.1 Onderzoeksgebied

Het plangebied (figuur 1) ligt in het noorden van de gemeente Wassenaar (provincie Zuid-Holland) en wordt omringd door woonwijken en in het noorden door een groenstrook met water.

Figuur 1: Binnen de rode lijnen het plangebied. Rechts in de omgeving.

Het plangebied zelf bestaat uit 10 woonblokken gebouwd in 1961. De woonblokken hebben twee woonlagen en een vlak schuin dak met dakpannen. De woningen hebben aan voor- en achterzijde een tuin. In de straten staan hoge bomen in het openbaar groen. De muren bestaan uit baksteen met een spouw, waarin op verschillende plekken ventilatievoegen aanwezig zijn, de meeste hiervan zijn bewoond door een type trechterspin. Op enkele plekken zijn zij geschikt voor vleermuizen om toegang te krijgen tot de achterliggende spouw. Gierzwaluwen kunnen op een aantal hoeken het dakvlak bereiken door openingen aldaar. Deze locaties zijn eventueel ook geschikt voor vleermuizen. De aanwezige bomen in het plangebied maken op veel plekken het invliegen naar een verblijfplaats onmogelijk. Eén boom heeft een holte wat mogelijk potentie biedt als verblijfplaats voor vleermuizen (figuur 2).

3.2 Onderzoeksmethodiek vleermuizen

Bij het uitvoeren van dit onderzoek naar het voorkomen van beschermde vleermuissoorten en de functionaliteit van het leefgebied is gewerkt volgens de richtlijnen die zijn opgesteld door de provincies (Kennisdocumenten, BIJ12) en het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus, 2017).

Het vleermuisonderzoek heeft plaats gevonden met behulp van vier batdetector type Elekon Batlogger M, twee van het type Elekon Batlogger C en twee van het type Batlogger Elekon A met opnameapparatuur waarmee het mogelijk is de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar te maken. In de avond en de vroege ochtend, wanneer vleermuizen het meest actief zijn, kunnen daarmee verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden binnen een plangebied of een landschap worden vastgesteld.

Tijdens de quickscan kon de laatvlieger niet worden uitgesloten. Daarom is in het voorjaar/zomer drie keer een bezoek gebracht aan het plangebied. Omdat (massa)winterverblijfplaatsen niet kunnen worden uitgesloten, is het onderzoek naar paarverblijfplaatsen hiermee gecombineerd en werd er twee keer van 0:00 tot 2:00 's nachts een bezoek gebracht aan het plangebied. Dit tijdstip van bezoeken zijn niet nadelig voor de onderzoeksresultaten van de gewone en de ruige dwergvleermuis aangezien deze de hele nacht door sociale geluiden maken.

Tabel 1: Overzicht van de onderzochte functies (groen) per vleermuissoort

Soort / functie	Zomer	Paar	Kraam	Winter	Vliegroute	Foerageergebied
Gewone dwergvleermuis						
Ruige dwergvleermuis						
Kleine dwergvleermuis						
Laatvlieger						
Gewone grootoorvleermuis						
Rosse vleermuis						

Tabel 2: Veldbezoeken vleermuizen, weersomstandigheden en bijzonderheden

Bezoek	Datum	Tijd	Zonsondergang/opgang	Weersomstandigheden	Aantal onderzoekers
1	15-05-2020	21:30 tot 23:30	21:32	Droog, 13° wind Obft, helder	4
2	15-06-2020	20:51 tot 00:00	22:03	Droog, 17° wind Obft, bewolkt	4
3	16-06-2020	03:20 tot 05:25	05:20	Droog, 16° wind Obft, bewolkt	4
4	19-08-2020	23:57 tot 02:00	20:55	Droog, 18° wind 1bft, helder	2
5	08-09-2020	00:00 tot 2:00	20:10	Droog, 17° wind 3bft, half bewolkt	2

Het onderzoek is uitgevoerd door ecologen: R. Bouwmeester, R. Sluijs, J. Bouwmeester en R. Eisenga.

De onderzoeksinspanning is bepaald aan de hand van de uitkomst van de eerder door IDDS uitgevoerde quickscan (21 januari 2020, met kenmerk: R&O19112343/REI/rap1). Hieruit is gebleken dat een aantal openstootvoegen en een aantal hoeken geschikt zijn voor vleermuizen.

Ook is er één boom met een holte binnen het plangebied, die geschikt is voor vleermuizen (figuur 2).

Figuur 2: potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (gele lijn: open stootvoegen, gele stip: openingen op de hoek, gele cirkel: boom met holte)

Het vleermuisprotocol stelt dat in het donker 75% van het onderzoeksgebied te overzien moet zijn, anders moet een extra waarnemer worden ingezet totdat hier wel aan voldaan is. Op basis hiervan is de onderzoeksinspanning bepaald. Hierbij zijn strategische locaties (figuur 3) en looproutes (figuur 4) bepaald om zodoende voldoende zicht over het onderzoeksgebied te krijgen.

Figuur 3: Strategisch gekozen locaties (voorjaar), blauwe ster: waarnemer met Batlogger M, paarse driehoek: Batlogger C/A

Figuur 4: Looproute geel (najaar)

3.3 Onderzoeksmethodiek gierzwaluw

Bij het uitvoeren van dit onderzoek naar het voorkomen van gierzwaluwen en de functionaliteit van het leefgebied is gewerkt volgens de richtlijnen die zijn opgesteld door de provincies (Kennisdocumenten, BIJ12) in combinatie met de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus.

Het nader onderzoek naar gierzwaluwen dient plaats te vinden tussen 15 mei en 15 juli, waarbij de periode tussen 1 juni en 15 juli het meest geschikt is. Voor 1 juni zijn nog niet alle vogels terug uit Afrika en na 15 juli zijn de eerste jongen in veel gevallen alweer uitgevlogen. Tussen 15 mei en 15 juli dienen drie bezoeken uitgevoerd te worden onder gunstige weersomstandigheden (droog en geen harde wind). Tussen de drie bezoeken moet minimaal 10 dagen zitten en één van deze drie bezoeken moet plaats vinden tussen 20 juni en 7 juli, dit is de periode waarin de meeste jongen aanwezig zijn op het nest. Verder moet het onderzoek twee uur voor zonsopgang tot zonsondergang uitgevoerd worden, waarbij is gebleken dat tussen 21:00 en 22:30 doorgaans de meeste activiteit plaats vindt. Tijdens en direct na periode met langdurige kou en regen is het zinloos om een bezoek te brengen, de gierzwaluwen zijn dan doorgaans elders (tot 1000km verderop) opzoek naar voedsel.

Indien noodzakelijk wordt het plangebied opgedeeld in deelgebieden of voor meer onderzoekers gekozen om het hele plangebied te kunnen overzien. In ieder deelgebied worden de potentiële nesten van gierzwaluwen minimaal 15 tot 30 minuten in de gaten gehouden.

Invliegende dieren worden genoteerd evenals het hoogste aantal in één blikveld van laagvliegende dieren die gierend langs de dakgoot en -nok vliegen, dit duidt op een nest.

Het nader onderzoek is uitgevoerd door ecologen R. Eisenga en R. Bouwmeester. Tabel twee geeft de bezoeken weer, evenals het tijdstip en de weersomstandigheden.

Tabel 3: Onderzoek momenten, weersomstandigheden en bijzonderheden

Bezoek	Datum	Tijd	Zonsondergang	weersomstandigheden
1	15-05-2020	19:32 tot 21:45	21:32	Droog, zonnig, 0bft, 13°
2	15-06-2020	20:03 tot 22:15	22:03	Droog, bewolkt, 0bft, 17°
3	05-07-2020	20:00 tot 22:15	22:04	Droog, licht bewolkt, 4bft, 17°

Figuur 5: Potentiële verblijfplaatsen gierwaluwen (gele stippen)

Figuur 6: Locatie waarnemers (paarse ster, met zichtveld in roze)

De standplaatsen geven een overzicht wat er door iedere waarnemer gezien kan worden. Bij gierzwaluw onderzoek wordt ook geanticipeerd op (laag) overvliegende dieren, wanneer deze uit het zicht verdwijnen worden zij binnen het plangebied gevolgd om zodoende een eventuele nestlocatie vast te kunnen stellen.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de veldbezoeken besproken worden per soortgroep. Binnen de soortgroepen zal ieder bezoek besproken worden om zo een compleet beeld te schetsen van de situatie in het plangebied.

Bezoek 1: Zomer- en kraamverblijven

Op 15 mei vond het eerste bezoek plaats naar zomer- en kraamverblijven. Er is in de straten rondom de bomen activiteit van gewone dwergvleermuizen. Ook worden enkele opnames gemaakt van een overvliegende rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis gemaakt. Er zijn geen uitvliegende dieren gezien. Een verblijfplaats is niet vastgesteld.

Bezoek 2: Zomer- en kraamverblijven

Op 15 juni vindt het tweede avond bezoek plaats naar zomer- en kraamverblijven plaats. Opnieuw worden dezelfde soorten als tijdens het eerste bezoek waargenomen, alsook een watervleermuis buiten het plangebied, boven de sloot die ten noorden van het plangebied loopt. Er worden geen uitvliegers gezien. Een verblijfplaats is niet vastgesteld.

Bezoek 3: Zomer- en kraamverblijven

Aansluitend vond op 16 juni het derde en laatste (ochtend)bezoek naar zomer- en kraamverblijven plaats. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. Van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn wel enkele opnames gemaakt, ook een laatvlieger passeert. Een verblijfplaats is niet vastgesteld.

Bezoek 4: Winter- en paarverblijven

Op 19 augustus vond het eerste middernachtelijke najaarsonderzoek naar winter- en paarverblijven plaats. Er worden geen zwermende dieren gezien zodat de aanwezigheid van een (massa)winterverblijfplaats uitgesloten kan worden. Van zowel de gewone dwergvleermuis als de ruige dwergvleermuis worden opnames gemaakt van vliegende dieren die sociale geluiden maken. Een locatie van een paarverblijfplaats wordt niet vastgesteld. Doordat sociale geluiden tijdens de vlucht op een baltsvlucht duiden, kan de aanwezigheid van een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in het plangebied niet worden uitgesloten. De ruige dwergvleermuis roept vanuit zijn paarverblijfplaats. Indien er een paarverblijfplaats van deze soort aanwezig is, had dit vastgesteld moeten zijn.

Bezoek 5: Winter- en paarverblijven

Op 8 september vindt het afsluitende onderzoek plaats naar winter- en paarverblijven, met hetzelfde resultaat als tijdens het vorige bezoek. Geen zwermgedrag, maar wel sociale geluiden tijdens de vlucht. Een paarverblijfplaats kan niet worden aangetoond maar doordat er baltsvluchten binnen het plangebied plaatsvinden kan de aanwezigheid van een paarverblijf niet worden uitgesloten. De locaties van de paarverblijfplaatsen worden ingeschat aan de hand van de vastgelegde sociale geluiden tijdens de vlucht (zie figuur 7). Van paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag redelijkerwijs uitgegaan worden dat deze ook gebruikt worden als winterverblijfplaats voor één of enkele individuen gedurende milde winters.

Figuur 7: Blauwe zones geven paarterritoria van de gewone dwergvleermuis weer

4.1 Resultaten gierzwaluw

In deze paragraaf wordt per bezoek uiteengezet of en zo ja wat er is waargenomen tijdens de drie veldbezoeken.

Bezoek 1 15 mei 2020

Er zijn geen gierzwaluwen waargenomen.

Bezoek 2 1 juni 2020

Er vliegen drie exemplaren ver ten noorden van het plangebied hoog langs. Er zijn geen gierzwaluwen actief binnen het plangebied.

Bezoek 3 5 juli 2020

Opnieuw zijn er enkele gierzwaluwen die hoog over vliegen, ditmaal wel boven het plangebied. Echter zo hoog en zonder 'gierend' geluid. Wanneer deze lager zouden gaan vliegen zou dat kunnen duiden op een nestlocatie. Dit was niet het geval, de gierzwaluwen verdwenen al snel uit beeld. In het plangebied zijn geen gierzwaluwen actief. Nestlocaties worden niet vastgesteld.

5. Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek per soortgroep getoetst aan de verbodsbepalingen in de Wnb. Op die manier wordt bepaald of het noodzakelijk is een ontheffing van de Wnb aan te vragen.

5.1 Vleermuizen

Hieronder wordt per functie die een gebied kan vervullen voor vleermuizen of er een ontheffing noodzakelijk is. Het gaat om drie functies; verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes.

Verblijfplaatsen

In artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb is opgenomen dat het verboden is voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van o.a. vleermuizen te beschadigen of te vernielen. Tevens is het verboden dieren opzettelijk te verstoren. Binnen het plangebied zijn verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Dit wordt geconcludeerd door de waarnemingen van baltsvluchten binnen het plangebied. Het is niet uit te sluiten dat als gevolg van de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen fysiek worden aangetast en individuen opzettelijk worden verstoord. Een ontheffing van de Wnb is noodzakelijk.

Foerageergebied

Foerageergebied wat essentieel is voor het voortbestaan van een verblijfplaats van vleermuizen mag niet zomaar worden verwijderd. Indien het foerageergebied essentieel is, is het verwijderen hiervan ontheffingsplichtig. Het verwijderen van het foerageergebied kan namelijk tot gevolg hebben dat de verblijfplaats niet langer als zodanig kan functioneren omdat het alternatieve foerageergebied verder weg ligt, waardoor de vleermuizen teveel energie verliezen omdat ze langer moeten vliegen. Ook kan het huidige foerageergebied een zodanig hoog insectenaanbod hebben dat een kolonie vleermuizen hiervan afhankelijk is. Het verwijderen van essentieel foerageergebied leidt in dat geval tot het beschadigen of vernielen van verblijfplaatsen, zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb. Het plangebied is enkele keren bezocht door één of enkele gewone en ruige dwergvleermuizen om te foerageren. De nabije omgeving (twee parken met water) is daarvoor veel beter geschikt, dit maakt het plangebied geen essentieel foerageergebied. De voorgenomen werkzaamheden zullen geen negatief effect hebben op essentieel foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroute

Ook een vliegroute kan essentieel zijn voor het voortbestaan van een verblijfplaats. Doordat een kolonie gedwongen wordt om te vliegen, kan de kolonie besluiten de verblijfplaats te verlaten om een beter alternatief te vinden. Indirect wordt door het verwijderen of onderbreken van de vliegroute een verblijfplaats aangetast. Het plangebied vormt een lijnvormig element. Er zijn geen aanwijzingen gevonden gedurende de veldbezoeken dat er in het plangebied een vliegroute van vleermuizen aanwezig is. De geplande werkzaamheden hebben dan ook geen invloed op een vliegroute van vleermuizen. De ontwikkeling leidt niet tot overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb.

5.2 Gierzwaluw

De gierzwaluw komt in het plangebied niet als broedvogel voor. Er zijn tijdens twee van de drie veldbezoeken maximaal drie hoog overvliegende dieren gezien. De geplande ontwikkelingen hebben geen negatief effect op nestlocaties van gierzwaluwen.

6. Conclusie

In het plangebied zijn verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Voor vleermuizen is een ontheffing van de Wnb nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Een overzicht van de vleermuis bevindingen is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4: Overzicht van de functies van het plangebied voor vleermuizen

Soort	Zomer	Paar	Kraam	Winter	Vliegroute	Foerageer gebied
Gewone dwergvleermuis	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee
Ruige dwergvleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Kleine dwergvleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Laatvlieger	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Gewone grootoorvleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Rosse vleermuis	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee

In het plangebied zijn geen nestlocaties van gierzwaluwen aangetroffen. Voor gierzwaluwen is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

7. Literatuur en bronvermelding

Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten Soorten - Natuurbescherming, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht

Broekhuizen, S. e.a., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren.

Diets, C., Kiefer, A, 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Internetbronnen

www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.bij12.nl

www.waarneming.nl